

WAT KRIJGT EEN VLISSINGS SPERWERJONG OP Z'N BORDJE?

Recent heeft de Sperwer zich definitief gevestigd op Walcheren (Walhout & Twisk 1998). Een vaste broedlocatie is de bosstrook in de binnenduinrand van Vlissingen tussen het Nollebos en Vebeenbos.

Voor het eerst werd broeden daar vastgesteld in 1997, sindsdien is daar jaarlijks succesvol gebroed door een paartje Sperwers.

Afgelopen broedseizoen (2000) heb ik een klein onderzoekje uitgevoerd naar de prooikeuze

Tabel 1. Prooien van Sperwer bij nestplaats in Vlissingen.

Soort	totaal aantal	aantal juveniel	aantal adult	leeftijd onbekend
Fazant	1	1		
Boerenwaluw	1	1		
Graspieper	1		1	
Winterkoning	1			1
Zwarte Roodstaart	1			1
Braamsluiper	1			1
Grasmus	1			1
Tjiftjaf	1	1		
Pimpelmees	4	1		3
Koolmees	5	1		4
Spreeuw	6	6		
(Huis/Ring) mus	17	10	7	
Kneu	2			2
"onbekende soort"	4			4
totaal	46	21	8	17

van dit paartje Sperwers. Sperwers jagen op kleine prooien (vogeltjes), van deze prooien weegt 93% minder dan 80 g (Bijlsma 1993). Sperwermannetjes (150 g) zijn veel lichter dan vrouwtjes (260 g), dit komt tot uiting in hun prooikeuze, mannetjes vangen gemiddeld de kleinste prooien. Tijdens het broeden is de voedselvoorziening een taak van het mannetje. Pas als de jongen ongeveer tien dagen oud zijn, de voedselbehoefte is dan erg groot, gaat het vrouwtje zich ook bemoeien met de jacht. Daarvoor blijft het vrouwtje altijd op of in de buurt van het nest.

De Sperwer heeft meestal een vaste plukplaats nabij het nest. Daar wordt de prooi van veren ontdaan voordat die aan het nest gebracht wordt. Zo'n plukplaats is een stobbetje, liggende stam, richel in het terrein en soms een tak op enkele meters hoogte. Bij de onderzochte nestplaats waren twee plukplaatsen op ongeveer 10 meter van het nest. In de periode dat er jongen op het nest waren heb ik alle veertjes opgeraapt die ik maar kon vinden. De methode is om wekelijks alle plukresten te verzamelen, op die manier weet je wat er in de voorgaande week gevangen is. In dit onderzoekje was dat op 21 juni, 26 juni en 2 juli. Thuisgekomen werden de veertjes gesorteerd en behulp van m'n referentiecollectie van staartpennen op soort gedetermineerd.

Totaal werden 46 prooien gevonden (tabel 1). De "mus" is de favoriete prooi van de Sperwer. Met 37% van het totaal was deze soort het talrijkst. Ik ga ervan uit dat het in de meeste gevallen Huismussen betrof want de Ringmus is niet algemeen in de omgeving van de nestplaats. Andere soorten die meerdere malen werden aangetroffen zijn Spreeuw, Koolmees en Pimpelmees. Wat verder opvalt aan de lijst is dat er een zeer grote diversiteit is aan soorten, minimaal 13 verschillende soorten werden gevonden. Het ontbreken van Heggemus komt doordat de veren van deze toch algemeen voorkomende soort moeilijk te onderscheiden zijn van de mussen en tevens ontbreekt in mijn referentie collectie. Bijna de helft van de vogels is als juveniel gedetermineerd, het werkelijke percentage juvenielen is waarschijnlijk nog groter maar een deel van de veren was niet op leeftijd te brengen. Met het ouder worden van de jongen nam het aantal gevonden prooien toe (11 op 21 juni, 16 op 26 juni en 19 op 2 juli). Op 12 juli werden verspreid door het nestbos enkele plukresten verzameld die niet zijn vermeld in tabel 1, daaronder 3 plukresten van juveniele Spreeuwen.

De belangrijkste prooien; Huismus, Spreeuw, Koolmees en Pimpelmees komen overeen met resultaten van andere onderzoeken in Nederland waarbij grote aantallen prooien werden verzameld (Bijlsma 1993, Donkers 1998, Ottens 1998). De grote diversiteit aan soorten toont aan dat de Sperwer in verschillende habitats jaagt. In de directe omgeving van het nest bevinden zich de volgende habitats: duin, bos, akker, stad. Van al die habitats zijn soorten

vertegenwoordigd. De wijk Pauwenburg (nog geen 500 meter van het nest) is waarschijnlijk van groot belang als leverancier van het hoofdvoedsel: de Huismus. In het broedseizoen worden jaarlijks regelmatig jagende Sperwers waargenomen in deze wijk (persoonlijke mededeling Peter Meininger). Onderzoek in Drenthe en Veluwe toonde aan dat het aandeel mussen als prooi gecorreleerd is met de afstand van bebouwing tot de nestplaats (Bijlsma 1993, Ottens 1998). Hoe dichterbij de bebouwing des te groter het aandeel mussen, op de Veluwe liep dit op tot maximaal 50%. Bij nesten die verder dan ca. 1500 meter van bebouwing lagen werden vrijwel geen Huismussen in het menu aangetroffen. Hieruit concludeerde men dat de homerange van het mannetje waarschijnlijk niet verder dan die 1500 meter bedraagt. Blijkbaar is de mus een favoriete prooi van de Sperwer. Hierbij rijst de vraag in hoeverre bebouwing (= veel mussen) van belang is voor een goed territorium van een Sperwer? Misschien is dit de reden dat dit territorium jaarlijks bezet is en succesvol jongen kan produceren!

De Sperwer is een opportunist en pakt wat die pakken kan (tabel 1). Dit komt ook naar voren in het grote aantal juvenielen onder de prooien, het zijn gemakkelijke prooien want ze zijn onbeholpen, luidruchtig en onervaren. In een aantal gevallen waren de veren nog niet eens volledig uitgegroeid. In de samenstelling van de prooi-soorten was duidelijk dat vanaf eind juni het vrouwtje mee ging jagen want toen verschenen er ineens Spreeuwen op het menu (26 juni 2, 2 juli 4 en 12 juli 3). Voor het mannetje zijn die te groot. Een leuke vondst was de Zwarte roodstaart, de dichtstbijzijnde broedplaats van deze soort is Dishoek (boerderijen aan de Zwaanweg) en de Boulevard van Vlissingen.

Graag wil ik m'n referentiecollectie van staarten zo compleet mogelijk maken. Complete staarten (12 veren) zijn altijd welkom. Dus vindt je een dode vogel (verkeersslachtoffer, raamslachtoffer) neem dan de staartpennen mee en stop ze in een envelop met vermelding van soort, vinddatum, vindplaats en indien mogelijk geslacht en leeftijd.

Bronvermelding

Bijlsma R.G. 1993. Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels. Schuyt & Co, Haarlem.

Donkers H. 1998. Onderzoek naar Sperwers *Accipiter nisus* in westelijk Noord-Brabant in 1993-97. Takkeling 6: 79-85.

Ottens H.J. 1998. Opmerkelijk goede broedresultaten van Sperwers *Accipiter nisus* in een Veluwse boswachterij. De Takkeling 6: 216-221.

Walhout J.M. & Twisk F. 1998. Vogels van Walcheren. Stichting Avifauna van Walcheren, Middelburg.

Floor Arts, Singel 92, 4382 LC Vlissingen, arts@zeelandnet.nl